

Skog Alnarp

Det våras för björken

Resultaten från försök med förädlad björk har slagit forskarna med häpnad. Professor Urban Nilsson ser flera möjligheter för den ”nya” björken. I många fall kan den vara ett alternativ till gran.

– Jag är väldigt entusiastisk, men vi behöver lära oss mycket mer. Det handlar om allt från plantering och skogs-skötsel till genetik, färdiga produkter och förmågan att bromsa klimatförändringen genom inbindning av kol, säger Urban Nilsson.

Han framhåller att det är en betydande skillnad mellan den förädlade björken och den som kommer genom naturlig förnyring.

– Man kan nästan tala om två olika trädslag. Förädlingen ger bättre tillväxt och högre kvalitet, med raka stammar och bra grenvinklar.

FÖRÄDLINGEN av björk görs av Skogforsk i Ekebo. Jämfört med förädling av gran är det relativt blygsamma insatser, men nu har man i alla fall hunnit fram till ”Ekebo 5” och Ekebo 6 är på väg inom kort.

Att de förädlade plantorna växer bättre är naturligtvis ingen nyhet, men resultaten från odling i jämförande trädslagsförsök kom ändå som en överraskning. Efter fem år hade den förädla-

de björken samma höjd som hybridasp. Den var högre än poppel och mer än dubbla höjden jämfört med gran och tall.

– Det är först nu vi har produktionsdata. Med hjälp av dessa har vi gjort en tillväxtmodell som visar att den förädlade björken, under rätt förutsättningar, nästan har samma tillväxt som granen per hektar och år. Det handlar om 80-90 procent av granens tillväxt. Och med mer förädling kan den kanske bli likvärdig.

Utgångspunkten är då att björken har en betydligt kortare omloppstid, kanske 30 år. När granen avverkas har alltså redan den andra generationen björk kommit långt.

Den korta omloppstiden är optimal för biomassa och massaved, däremot kräver sågtimmer att träden får bli lite större.

EFTERSOM björken växer snabbt i ungdomen är den effektiv på att binda in kol på kort tid. De första 30 åren binder björken in dubbelt så mycket kol jämfört med granen, vilken därefter tar in försprånget.

– Det är en fördel om vi ska vara koldioxidneutrala år 2050, men vi måste veta mer om helheten. Det handlar också om hur kolet binds i marken, säger Urban Nilsson, vars forskning i huvudsak

handlat om gran.

– Vi ska naturligtvis fortsatt odla gran, vilket är ett fantastiskt trädslag, men björken kan ibland vara ett alternativ. Vi är farligt beroende av granen, vilket inte minst angreppen av barkborrar påminner om.

BJÖRKEN har inga liknande skadegörare, men här behövs också mer kunskap. Inte minst i vad mån ett varmare klimat innebär potentiella hot.

Det mest påtagliga hotet är älg och annat klövvilt.

– Vi måste hitta metoder för att undvika att toppskotten betas. Att stängsla är inget realistiskt alternativ. En klar fördel är att de unga björkarna växer fort. Efter några år har de nått betessäker höjd, men fram till dess är det en kritisk period.

– Jag har själv odlat en del förädlad björk och testat med att sätta frystejp på toppen. Det har fungerat så här långt, men vi behöver förstås mer kunskap om olika metoder, säger Urban Nilsson.

Lövskogen har estetiska värden.

Några snytbaggar som hotar plantorna finns inte, därför kan det vara möjligt att ha en relativt skonsam markberedning innan plantering.

EN fördel är att björken, till skillnad från andra snabbväxande träd som hybridasp och poppel, är ett inhemskt trädslag. Därmed finns inga restriktioner för odling. Den trivs i hela landet, även om de aktuella produktionsförsöken finns i Götaland.

– Förädlingen har fortsatt stor potential och vi behöver lära oss mer om genetik. Vi håller nu på att bygga upp kunskapen om björkens möjligheter genom flera forskningsprojekt däribland Andis Zwirgzdins som i sitt doktorandprojekt arbetar med etablering och skötsel av planterad björk, berättar Urban Nilsson.

Björken förädlas i krukor som flyttas in i växthus under pollineringen för att försäkra sig om att de bästa träden korsas.

Urban Nilsson

Kontakt
Urban Nilsson, urban.nilsson@slu.se

Redaktör nyhetsbrevet
Pär Fornling: par.fornling@slu.se